

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ РЕКРЕАЦІЇ:
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Сергеев Сергій

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI: 10.32540/2071-1476-2023-3-082

Annotation

Introduction and purpose of the study. The strategy for the development of physical recreation is an important element of the social development of any country. Foreign countries demonstrate successful examples of the implementation and development of strategies aimed at increasing the level of physical activity of their citizens and creating favorable conditions for a healthy lifestyle. Positive participation in physical recreation means that people will improve their health and reduce health care costs. It is a key element of human development at any age and helps build strong families and communities. Physical recreation can become an important means of restoring the physical health of Ukrainian citizens who suffered as a result of the war. **The purpose** of the study is to determine the peculiarities of the formation and implementation of strategies for the development of physical recreation in foreign countries.

Material and research methods. The study was conducted at the Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport. General scientific method used: analysis, synthesis, generalization and induction, comparative, etc.

Results. The results of scientific research made it possible to single out and generalize foreign approaches to the formation and implementation of strategies for the development of physical recreation and to determine key priorities: a safe environment, accessibility, motivation and awareness, qualified and proactive providers and stakeholders, adequate funding. Cultural, social, economic, and geographical differences in strategies for the development of physical recreation affect each country's determination of its priorities in order to promote a healthy lifestyle and increase the level of physical activity of its population.

Conclusions. The analysis of foreign experience shows that one of the main principles of the strategy for the development of physical recreation in foreign countries is the presence of a clear legislative and political framework. These strategies cover different areas such as education, health, infrastructure and media. An important aspect of the strategy for the development of physical recreation is the availability of available and diverse opportunities for physical activity. They contribute to the creation of various forms of physical activity that meet the interests and needs of different population groups and ensure the improvement of public health as a whole.

Key words: physical recreation, physical recreation development strategy, physical activity, health improvement, strategic priorities, foreign experience.

Анотація

Вступ і мета дослідження. Стратегія розвитку фізичної рекреації є важливим елементом соціального розвитку будь-якої країни. Зарубіжні країни демонструють успішні приклади впровадження та розвитку стратегій, спрямованих на підвищення рівня фізичної активності своїх громадян та створення сприятливих умов для здорового способу життя. Позитивна участь у фізичній рекреації означає, що люди покращують своє здоров'я та якість життя.

шать здоров'я та зменшать витрати на охорону здоров'я. Вона є ключовим елементом людського розвитку в будь-якому віці і допомагає будувати міцні сім'ї та громади. Фізична рекреація може стати вагомим засобом відновлення фізичного здоров'я громадян України, які постраждали унаслідок війни.

Мета дослідження – визначити особливості формування та реалізації стратегій розвитку фізичної рекреації в зарубіжних країнах.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилось у Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту. Використані загальнонаукові методи: аналізу, синтезу, узагальнення та індукції; порівняльний та ін.

Результати. Результати наукових досліджень дозволили виокремити та узагальнити зарубіжні підходи щодо формування та реалізації стратегій розвитку фізичної рекреації та визначити ключові пріоритети: безпечне середовище, доступність, мотивація та обізнаність, кваліфіковані та проактивні провайдери та стейкхолдери, належне фінансування. Культурні, соціальні, економічні, географічні відмінності у стратегіях розвитку фізичної рекреації впливають на визначення кожною країною своїх пріоритетів, щоб сприяти здоровому способу життя та підвищенню рівня фізичної активності свого населення.

Висновки. Аналіз зарубіжного досвіду свідчить що один з головних принципів стратегії розвитку фізичної рекреації в зарубіжних країнах – це наявність чіткого законодавчого та політичного фреймворку. Ці стратегії охоплюють різні сфери: освіта, здоров'я, інфраструктура та медіа. Важливим аспектом стратегії розвитку фізичної рекреації є наявність доступних та різноманітних можливостей для фізичної активності. Вони сприяють створенню різноманітних форм фізичної активності, які відповідають інтересам та потребам різних груп населення та забезпечують покращення громадського здоров'я в цілому.

Ключові слова: фізична рекреація, стратегія, фізична активність, здоров'я, освіта, зарубіжний досвід.

Вступ. Фізична рекреація має більше позитивних наслідків, ніж просто користь для фізичного здоров'я: покращення психічного здоров'я та добробуту, екологічні та економічні вигоди та зміцнення громад – це лише деякі з переваг. Участь у фізичній рекреації часто означає, що ми зустрічаємося із сусідами, знаходимо нових друзів, розвиваємо навички, які допомагають нам у житті. З урахуванням важливості відновлення фізичного та психічного здоров'я української нації, посилення групової солідарності актуалізується проблема розвитку фізичної рекреації у нашій країні.

Звертаючи увагу на євроінтеграційну динаміку України, доцільно дослідити позитивний досвід зарубіжних країн у сфері стратегічного планування та розвитку фізичної рекреації.

На думку С.В. Левцова, «рекреація в умовах глобального світового розвитку набуває все більш вагомої ролі, є провідною формою економічного зростання багатьох країн та покращення життя мешканців територіальних громад» [6]. Стратегія розвитку фізичної рекреації є важливим елементом

соціально-економічного розвитку будь-якої країни. Зарубіжні країни демонструють успішні приклади впровадження та розвитку стратегій, спрямованих на підвищення рівня фізичної активності своїх громадян та створення сприятливих умов для здорового способу життя.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій дає можливість переконатись, що певне коло науковців досліджують зазначену проблематику. Зокрема, О.В. Андреева у своїй монографії висвітлила світові тенденції організації рекреаційної діяльності [2], А.С. Близнюк дослідив світовий досвід функціонування державних механізмів регулювання розвитку рекреаційної сфери [3], Ю.В. Мігущенко виокремив основні напрями регулювання структурних диспропорцій у туристичній сфері країн Центрально-Східної та Південної Європи [8]; О.В. Соловійова – інструменти державного регулювання та підтримки розвитку сфери рекреаційних послуг у зарубіжних країнах [13], А.А. Гуманкова, А.М. Яблонська – досвід фізичної рекреації дітей [4] та ін.

Фізична рекреація є важливою складовою здорового способу життя. Вона включає в себе різноманітні види фізичної активності, спрямовані на зміцнення фізичного здоров'я та покращення загального самопочуття людини.

Значна кількість досліджень у сфері фізичної активності зосереджуються на проблемах здоров'я, пов'язаних із хронічними захворюваннями, зокрема це дослідження В.М. Ляшенко, О.В. Підвальної, О.В. Булейченко, І.Я. Олексіна [7, 10].

Треба зазначити, що на формування стратегії значним чином може впливати комплекс факторів, які можна згрупувати за окремими показниками, як то:

- соціально-економічні;
- демографічні;
- культурні та суспільно-психологічні;
- екологічні та географічні;
- інформаційні;
- політичні.

Аналіз наукових публікацій свідчить про важливість та необхідність формування концептуально-методологічного підходу до постановки і вирішення соціальних завдань пов'язаних з фор-

муванням загальної стратегії розвитку фізичної рекреації.

У цьому контексті важливим видається дослідження новітніх позитивних практик розвитку фізичної рекреації в різних країнах світу.

Мета дослідження – визначити особливості формування та реалізації стратегій розвитку фізичної рекреації в зарубіжних країнах.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилось у Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту. Використані загальнонаукові методи: аналізу, синтезу, узагальнення та індукції.

Результати та дискусія. Проведений аналіз наукової літератури [2, 6] дозволяє дійти висновку, що в моделях фізичної рекреації в різних країнах існують відмінності, які визначаються культурними, соціальними та економічними чинниками. Суспільствами різних країн напрацьовані свої унікальні підходи до сприяння розвитку фізичної рекреації та здорового способу життя.

З огляду на те, що кожна країна має свої унікальні культурні традиції, формування стратегії фізичної рекреації може здійснюватись з особливим акцентом на види спорту та види рухової активності, які є традиційними і прийнятними для населення даної країни.

Загальним показником для більшості країн є те, що рівень фізичної активності може відрізнятись залежно від соціальних факторів, таких як доступність спортивних об'єктів і програм, фінансові можливості, освіченість та свідомість громадян щодо користі фізичної рекреації. У країнах з більш високим рівнем соціального добробуту та розвинутою інфраструктурою спорту, фізична рекреація може бути більш поширеною та доступною для населення.

Треба зауважити, що географічні умови певної країни також можуть впливати на популярність

різних видів фізичної рекреації. Наприклад, країни з доступними пляжами та морськими узбережжями можуть сприяти розвитку та популярності водних видів спорту, таких як дайвінг, серфінг або плавання. У той же час, в країнах з гірською місцевістю серед населення і туристів набувають популярності різні види відпочинку у горах, альпінізму або лижного спорту.

Рівень розвитку економіки конкретної країни достатнім чином може впливати на доступність та розмаїття фізичної рекреації. В країнах з високим рівнем економічного розвитку зазвичай більше можливостей для залучення інвестицій у туристичну, спортивну та рекреаційну інфраструктуру. У країнах з нижчим рівнем економічного розвитку можуть існувати обмежені ресурси та менш доступні спортивні об'єкти і програми [9].

Ці відмінності обумовлюють розробку, формування та впровадження в різних країнах стратегій розвитку фізичної активності та рекреації. Для порушення таких питань кожною країною визначаються пріоритети із урахуванням культурних традицій, соціальних потреб, економічного контексту та географічних умов.

В українських реаліях для відновлення, удосконалення видів фізичної рекреації та підвищення рівня фізичної активності населення може бути використаний досвід різних країн.

Наприклад, Нідерланди та Данія відомі своєю розвинутою інфраструктурою, передбаченою для використання населенням велосипедів, саме як транспортних засобів. Українці можуть вивчити та застосувати зазначений досвід для формування культури використання велосипедів, покращення роботи громадського транспорту, створення відповідної інфраструктури: безпечних велосипедних доріжок, парковок, зручних умов для пішоходів.

Канада має широкий спектр програм та ініціатив, спрямованих на сприяння фізичній активності населення. У країні активно підтримуються спортивні заходи і програми для дітей та молоді. Влада та громадськість Канади всебічно сприяють розвитку спортивної інфраструктури.

Австралія має високий рівень фізичної активності населення. Владні структури та громада активно підтримують всередині країни широкий спектр спортивних програм та подій, організацію фітнес-центрів, будівництво рекреаційних об'єктів.

Українським державним та громадським організаціям, дотичним до проблеми, при створенні інфраструктури для фізичної рекреації і організації спортивних заходів та програм також є сенс вивчити досвід мотивації населення різних країн до регулярної фізичної активності [11].

В контексті зазначеної проблеми, ми ознайомились зі Стратегією розвитку фізичної активності населення міста Мореленд в Австралії [14]. Стратегія спорту та активного відпочинку Мореленда надає міській раді документ, який керуватиме плануванням, забезпеченням, просуванням та пропагандою спорту та активного відпочинку на наступні десять років і далі. Цей вказівник спрямований на збільшення як формальної, так і неформальної участі у спортивних подіях та активному відпочинку різноманітної громади Мореленда.

Зазначена Стратегія забезпечує засновану на фактичних даних основу для реагування на потреби та прагнення громади міста, встановлює принципи для інформування населення про прийняття рішень, спрямування партнерства учасників і визначення пріоритетів розподілу ресурсів міської ради для досягнення найкращих результатів з урахуванням потреб громади.

Стратегія встановлює основу та пріоритети у трьох ключових

сферах для міської ради та її партнерів, щоб забезпечити широкий спектр можливостей участі у спорті та рекреації протягом наступних десяти років та надалі. Такими ключовими напрямками є:

- збільшення участі населення у спорті та активному відпочинку;
- спортивні споруди та середовища;
- політика і планування щодо поліпшення результатів спортивно-рекреаційної діяльності.

Стратегія спорту та активного відпочинку Мореленду в основному спрямована на виконання ключових пріоритетів та зобов'язань, викладених у плані ради Moreland 2017-21 і плані здоров'я та благополуччя Moreland 2017-21, які стосуються спорту та активного відпочинку, а саме:

- зростання участі у спорті та активному відпочинку, особливо жінок, юніорів, людей похилого віку та інших пріоритетних груп;
- забезпечення доступу всіх мешканців до різноманітних можливостей для відпочинку;
- побудова міцних та продуктивних відносин між Радою, школами, спортивними клубами, асоціаціями, державними органами, державними установами та іншими ключовими стейкхолдерами спорту та активного відпочинку.

Дії консолідуються за трьома стратегічними напрямками:

1. Збільшення участі жителів Мореленду у спорті, фізичній рекреації та сприяння міцним відносинам з місцевими клубами відпочинку, асоціаціями, державними органами та установами.
2. Забезпечення підходу міської ради Мореленду до забезпечення спорту та фізичної рекреації підкріплюється та добре інформується надійною політикою, стратегіями та планами.

3. Забезпечення адекватного постачання та розподілу якісної спортивної інфраструктури, що використовується найбільш ефективним способом.

Доступні моделі та джерела фінансування включають:

- фінансування федерального уряду та уряду штату;
- об'єкти спільного використання: співпраця з Міністерством освіти, приватними провайдерами та клубами / групами користувачів;
- спонсорство: співпраця з галузевими групами, приватними провайдерами, тощо;
- регіональні об'єкти: співпраця з Державною спортивною асоціацією, національними органами, штатом і федеральним урядом;
- продаж і консолідація активів;
- внески розробників [14].

В США існує Національний план розвитку спорту та фізичної рекреації [15]. Цей план було запроваджено з метою просування та підтримки фізичної активності в країні і сприяння здоровому способу життя серед населення у 2010 р. Це була спільна ініціатива кількох урядових організацій, таких як: Департамент здоров'я і соціальних послуг, Агентство з охорони довкілля та Міністерство сільського господарства. З моменту запровадження План продовжує бути актуальним та підтримується різними органами уряду та організаціями громадянського суспільства в США.

Розвиток фізичної рекреації в США має кілька основних цілей.

1. Забезпечення доступності. План спрямований на створення умов та можливостей для фізичної активності для всіх громадян, незалежно від віку, розміру доходу, етнічності та інших факторів і прагне до забезпечення рівного доступу населення до спортивних закладів, парків, спортивних програм та інших рекреаційних можливостей;

2. Профілактика та здоров'я. План підтримує превентивні заходи та освітні програми, спрямовані на попередження хронічних захворювань та поліпшення загального здоров'я людини через фізичну активність. Положеннями плану підтримуються ініціативи з освіти щодо переваги активного способу життя та стимулювання здорових звичок серед населення.

3. Партнерство та співпраця. План сприяє співпраці між урядовими організаціями, громадськими організаціями, спортивними організаціями та приватним сектором з метою спільного розвитку та реалізації програм фізичної рекреації, а також заохочує до обміну знаннями, ресурсами та кращими практиками між зацікавленими сторонами.

Вимірювання та оцінка: План надає значення моніторингу, вимірюванню та оцінці результатів програм фізичної рекреації. Це дозволяє встановлювати цілі, відстежувати прогрес та робити науково обґрунтовані рішення для поліпшення ефективності та ефективності ініціатив.

Національний план фізичної рекреації в США є комплексним підходом до сприяння фізичній активності та покращення загального здоров'я населення, що спрямований на забезпечення доступу до рекреаційних можливостей, популяризацію активного способу життя та створення здорового середовища для фізичної активності.

У країнах Європи також приділяється значна увага розвитку фізичної рекреації та сприяння здоровому способу життя серед населення [16]. Рівень розвитку цього процесу може відрізнятися в залежності від конкретної країни, культурних традицій, економічного стану та політичних умов. Однак загалом країни Євро-

пи сприяють фізичній активності та фізичній рекреації як частині загальної стратегії здоров'я та добробуту населення.

Деякі країни Європи приймають національні стратегії, аналогічні до Національного плану фізичної рекреації в США. Ці стратегії можуть включати різноманітні заходи для підтримки фізичної активності та сприяння здоровому способу життя, такі як створення спортивних інфраструктур, фінансова підтримка для спортивних програм, освітні кампанії та інші ініціативи.

Країни Європи також активно співпрацюють на рівні Європейського Союзу для спільного розвитку та реалізації стратегій фізичної рекреації. Наприклад, Європейська комісія сприяє обміну найкращими практиками та координації дій між країнами-членами ЄС у сфері фізичної активності та спорту [12].

Важливим аспектом розвитку фізичної рекреації в Європі є також сприяння інклюзивності та рівності доступу.

Розвинені країни звертають увагу на забезпечення доступу до спортивних заходів та рекреаційних можливостей для всіх верств населення, включно з людьми з особливими потребами та соціально вразливі групи.

У країнах Європи також відбувається активний розвиток спортивної інфраструктури: спортивних закладів, парків, велосипедних доріжок та інших об'єктів, що сприяють фізичній активності та рекреації.

В цілому країни Європи визнають важливість фізичної рекреації для забезпечення здоров'я та добробуту населення, і через те продовжують розвивати та вдосконалювати свої підходи до сприяння фізичній активності та фізичній рекреації.

На рівні країн Європи програми забезпечення фізичної рекреації можуть бути встановлені через законодавчі акти, національні

стратегії та політичні зобов'язання. В окремих країнах законодавство може визначати права та обов'язки, пов'язані з фізичною активністю, рекреацією та спортом. Наприклад, правові положення можуть включати обов'язкове забезпечення доступу до спортивних об'єктів, фінансову підтримку для спортивних програм або заохочення розробки інфраструктури для фізичної активності.

Крім того, на рівні Європейського Союзу також існують ініціативи, які впливають на фізичну рекреацію через законодавство. Наприклад, Європейська комісія приймає рішення та розробляє програми, які сприяють фізичній активності та спорту в Європі. Одним із прикладів є програма «Європа для громадян», яка підтримує співпрацю та обмін досвідом між країнами ЄС у сфері спорту та фізичної активності [5].

Таким чином, хоча законодавчий підхід може відрізнятися, країни Європи розуміють важливість фізичної рекреації і вживають заходів на рівні законодавства для сприяння цьому процесу.

В країнах Азії можуть бути певні відмінності у системі фізичної рекреації порівняно з країнами Європи. Однією з головних відмінностей є культурні та соціальні різноманітності, які впливають на підходи до фізичної активності та рекреації.

У деяких країнах Азії, таких як Японія, Китай, Корея, традиційні види фізичної активності, такі, як йога, тай-чі чуан та кунг-фу, мають велике значення. Ці види активності виконують не тільки роль фізичної рекреації і сприяють збереженню здоров'я та духовного розвитку, а ще є традиційними культурними надбаннями. У цих країнах також можна спостерігати велику популярність серед населення командних спортивних ігор, таких як футбол, бейсбол, баскетбол, теніс та ін.

В інших країнах Азії, таких як Індія та Таїланд, важливу роль у фізичній рекреації відіграють традиційні танці, йога, масаж та інші форми аюрведичної медицини. Фізична активність часто вплітається у релігійні та культурні практики, і вона сприймається як засіб для досягнення гармонії тіла і духу.

За останні роки багато країн Азії також звернули свою увагу на проблему недостатньої фізичної активності та зростання рівня сидячого способу життя. Уряди країн вживають заходи для пропаганди фізичної активності, включаючи будівництво спортивних інфраструктур, організацію масових заходів та впровадження спеціальних програм фізичного здоров'я.

Бачення стратегії розвитку фізичної рекреації та спорту міста Крайстчерч в Новій Зеландії: «Рухаємося разом, щоб забезпечити місто, де люди беруть участь і насолоджуються, а також мають можливість виступати і досягати успіху у фізичному відпочинку та спорті» [17] (табл. 1).

Отже, хоча у країнах Азії можуть бути свої особливості та відмінності в системі, – загальна тенденція полягає у визнанні важливості фізичної активності та рекреації для здоров'я і добробуту населення.

Висновки. Одним із головних принципів розвитку фізичної рекреації в зарубіжних країнах – це наявність чіткого законодавчого та політичного фреймворку. Уряди розробляють спеціальні напрямки, впроваджують політичні програми, законодавчі акти, що сприяють підвищенню фізичної активності населення. Таке бачення охоплює різні сфери діяльності, як соціальну (освіта, здоров'я, медіа), економічну (інфраструктура, інвестиції), політичну, духовну (наука, культура).

Ще одним важливим аспектом розвитку фізичної рекреації є наявність доступних та різноманіт-

Таблиця 1

**Стратегічні цілі розвитку фізичної рекреації та спорту
міста Крайстчерча**

Ціль 1 – Об'єкти та навколишнє середовище	Безпечне фізичне середовище, яке заохочує участь у відпочинку та спорті.
Ціль 2 – Доступність	Широкий спектр фізичного відпочинку та спортивних заходів, які доступні для всіх громадян Крайстчерча та за його межами
Ціль 3 – Мотивація та обізнаність	Громадськість, яка знає про фізичний відпочинок та спортивні заходи та мотивована брати в ній участь
Ціль 4 – Ефективні провайдери	Постачальники послуг фізичного відпочинку та спорту ефективні та скоординовано працюють разом
Ціль 5 – Перспективні та талановиті виконавці	Перспективні та талановиті учасники, яких виховують та дають можливість максимально розкрити свій потенціал
Ціль 6 – Фінансування	Основні органи фінансування, які координуються та узгоджуються зі Стратегією фізичної рекреації та спорту

Складено авторами за: Recreation and Sport Strategy – Christchurch City Council [17].

них можливостей для фізичної активності. Зарубіжні країни активно інвестують у будівництво та підтримку спортивних споруд, парків, велосипедних і пішохідних доріжок, спортивних клубів та інших інфраструктурних об'єктів, сприяють створенню різноманітних форм фізичної активності, які відповідають інтересам та по-

требам різних груп населення.

Вказані фактори є важливими для формування відповідної стратегії розвитку фізичної рекреації.

Успішні стратегії також мають передбачати налагодження партнерства між державними органами, громадськими організаціями та приватним сектором. Це дозволяє поєднати ресурси, експертизу

та зусилля для ефективного розвитку фізичної рекреації.

Також важливим елементом стратегії має стати освітня та інформаційна кампанія. Зарубіжні країни активно проводять інформаційні заходи, спрямовані на підвищення свідомості та усвідомлення населенням користі фізичної активності. Це можуть бути масові кампанії, спеціальні навчальні програми, медіа-канали та інші ініціативи, які популяризують здоровий спосіб життя та фізичну активність.

Ми розглянули лише кілька прикладів країн, які мають успішний досвід у розвитку фізичної рекреації. Україна може вивчити їхні підходи, стратегії та програми та адаптувати їх до своїх потреб та умов. Важливо враховувати контекст України та використовувати кращі практики з урахуванням особливостей країни.

Перспектива подальших досліджень пов'язана з більш глибоким вивченням досвіду розвитку фізичної рекреації в тих країнах, які зарекомендували себе найбільш досвідченими та успішними у діяльності, що вивчається.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність будь-якого конфлікту інтересів.

Література

1. Амелічкіна В.В., Шевчук Т.В. Рухова активність школярів – запорука здорового способу життя. *Студентська спортивна наука – 2015*: збірник наукових праць. Житомир: ПП«Рута», 2015. С. 8-11. http://eprints.zu.edu.ua/18691/1/%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D1%83%D0%BA_%D0%A2.%D0%92..pdf
2. Андрєєва О.В. Фізична рекреація різних груп населення: [монографія]. К. ТОВ «НВП Поліграфсервіс». 2014. 280 с.
3. Близнюк А.С. Світовий досвід функціонування державних механізмів регулювання розвитку рекреаційної сфери. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 17. С.72-76. http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2018/15.pdf
4. Гуманкова А. А., Яблонська А.М. Досвід організації фізичної рекреації дітей у паркових комп-

References

1. Amelichkina V.V., Shevchuk T.V. Physical activity of schoolchildren is the key to a healthy lifestyle. *Studentska sportyvna nauka – 2015*: zbirnyk naukovykh prats. Zhytomyr: PP«Ruta», 2015. S. 8-11. http://eprints.zu.edu.ua/18691/1/%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D1%83%D0%BA_%D0%A2.%D0%92..pdf (in Ukrainian)
2. Andrieieva O.V. Physical recreation for different population groups: [monohrafiia]. K. TOV «NVP Polihrafservis». 2014. 280 s. (in Ukrainian)
3. Blyzniuk A.S. World experience in the functioning of state mechanisms for regulating the development of the recreational sector. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2018. № 17. S.72-76. http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2018/15.pdf (in Ukrainian)
4. Humankova A. A., Yablonska A.M. Experience of organising physical recreation for children in park

- лексах США. *Студентська весна – 2016*: Збірник наукових праць студентської науково-практичної конференції. Житомир. 2016. С.27 – 31. <http://eprints.zu.edu.ua/21194/1/%D090.PDF>
5. Європа для громадян. http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/guide/index_en.htm
 6. Левцов С.В. Зарубіжний досвід організації надання рекреаційних послуг та його імплементація в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 9. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=889>
 7. Ляшенко В.М., Підвальна О.В., Булейченко О.В. Вплив самоізоляції на фізичну активність студентів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2021. 6. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).19](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).19)
 8. Мігущенко Ю.В. Напрями регулювання структурних диспропорцій в туристичній сфері країн центрально-східної та південної Європи: досвід для України в контексті розширеної зони вільної торгівлі. <http://old.niss.gov.ua/Monitor/august08/13.htm>
 9. Москаленко Н. Тенденції та закономірності становлення фізичної рекреації на різних історичних етапах. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: Фізичне виховання і спорт*. 2013. Вип. 11. С. 7-11. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnv_2013_11_2.
 10. Олексин І.Я. Спортивна та фізична активність в контексті способу життя сучасної людини. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2019. Вип. 2 (86). С.61-70. <http://eprints.zu.edu.ua/30532/1/8.pdf>
 11. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах: [підручник]. К.: Кондор, 2008. 408 с.
 12. Покоłodна М.М. Рекреаційна географія: навч. посіб. Х. ХНАМГ. 2012. 275 с.
 13. Соловйова О.В. Механізми державного регулювання розвитку сфери рекреаційних послуг в Україні [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 “Механізми держ. упр.” Класич. приват. ун-т. Запоріжжя. 2012. 20 с.
 14. City of moreland sport and active recreation strategy 2020. <https://www.merri-bek.vic.gov.au/globalassets/areas/recreation/sport-and-active-recreation-strategy-2020.doc>.
 15. Russell R Pate. A National Physical Activity Plan for the United States. *Journal of Physical Activity and Health*. November 2009. 6 Suppl 2(6):S157-8. DOI:10.1123/jpah.6.s2.s157
- complexes in the USA. *Studentska vesna – 2016*: Zbirnyk naukovykh prats studentskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Zhytomir. 2016. S.27 – 31. <http://eprints.zu.edu.ua/21194/1/%D090.PDF> (in Ukrainian)
 5. Europe for citizens. http://eacea.ec.europa.eu/citizenship/guide/index_en.htm (in Ukrainian)
 6. Levtsov S.V. Foreign experience in organising the provision of recreational services and its implementation in Ukraine. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. 2015. № 9. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=889> (in Ukrainian)
 7. Liashenko V.M., Pidvalna O.V., Buleichenko O.V. The impact of self-isolation on students' physical activity. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*. Seriiia 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport). 2021. 6. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).19](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).19) (in Ukrainian)
 8. Mihushchenko Yu.V. Areas of regulation of structural disproportions in the tourism sector of Central and Eastern and Southern Europe: experience for Ukraine in the context of the extended free trade area. <http://old.niss.gov.ua/Monitor/august08/13.htm> (in Ukrainian)
 9. Moskalenko N. Trends and patterns in the development of physical recreation at different historical stages. *Molodizhnyi naukovyi visnyk Shkhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky: Fizychnne vykhovannia i sport*. 2013. Vyp. 11. S. 7-11. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mnv_2013_11_2. (in Ukrainian)
 10. Oleksyn I.Ya. Sport and physical activity in the context of a modern person's lifestyle. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Filosofski nauky. 2019. Vyp. 2 (86). S.61-70. <http://eprints.zu.edu.ua/30532/1/8.pdf> (in Ukrainian)
 11. Petrova I.V. Leisure activities in foreign countries: [pidruchnyk]. K.: Kondor, 2008. 408 s. (in Ukrainian)
 12. Pokolodna M.M. Recreational geography: navch. posib. Kh. KhNAMH. 2012. 275 s. (in Ukrainian)
 13. Soloviova O.V. Mechanisms of state regulation of the development of recreational services in Ukraine [Tekst]: avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr.: spets. 25.00.02 “Mekhanizmy derzh. upr.” Klasych. pryvat. un-t. Zaporizhzhia. 2012. 20 s. (in Ukrainian)
 14. City of moreland sport and active recreation strategy 2020. <https://www.merri-bek.vic.gov.au/globalassets/areas/recreation/sport-and-active-recreation-strategy-2020.doc>.
 15. Russell R Pate. A National Physical Activity Plan for the United States. *Journal of Physical Activity*

16. Strategies to Increase Physical Activity. <https://www.cdc.gov/physicalactivity/activepeoplehealthnation/strategies-to-increase-physical-activity/index.html>
17. Recreation and Sport Strategy – Christchurch City Council. <https://ccc.govt.nz/assets/Documents/The-Council/Plans-Strategies-Policies-Bylaws/Strategies/RecreationAndSportStrategy-docs.pdf>
- and Health*. November 2009. 6 Suppl 2(6):S157-8. DOI:[10.1123/jpah.6.s2.s157](https://doi.org/10.1123/jpah.6.s2.s157)
16. Strategies to Increase Physical Activity. <https://www.cdc.gov/physicalactivity/activepeoplehealthnation/strategies-to-increase-physical-activity/index.html>
17. Recreation and Sport Strategy – Christchurch City Council. <https://ccc.govt.nz/assets/Documents/The-Council/Plans-Strategies-Policies-Bylaws/Strategies/RecreationAndSportStrategy-docs.pdf>

Сергеев Сергій

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги 10, 49094, Україна
<https://orcid.org/0009-0005-6785-446X>